

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО ДІВУ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV, Ч. 171, Джерсі Сіті, Н. Дж., п'ятниця, 24-го липня 1936. — VOL. XLIV. No. 171. Jersey City, N. J., Friday, July 24, 1936. THREE CENTS

АМЕРИКАНСЬКІ ГОРОЖАНИ В НЕБЕЗПЕЦІ

ВАШІНГТОН. — Американському урядові доносять, що внаслідок горожанської війни, яка вже кілька днів шалє в Іспанії та в якій згинувли вже кількадесят тисяч людей, життя тих американців, що перебувають на території Іспанії, є дуже загрожене. Бувають випадки, де збільшені збройні банди нападають на ті готелі, в яких перебувають американські туристи, й грабують їх та обстрілюють кулями. Американська амбасада в Мадриді повідомляє всіх американців, щоб хоронилися в будинках амбасди, однак з огляду на дошкульний брак харчів, що гостро дається всюди відчути, з цієї охорони виходить мала практична користь.

ЗМІНИ В НАЗНАЧУВАННІ ПОЧТОВИХ УРЯДОВЦІВ.
ВАШІНГТОН. — Президент Рузвельт зарядив, що відтепер всіх почтових урядовців, нижчих і вищих, яких у Злучених Державах налічується біля 14,000, будуть назначувати або підвищувати в рангах відповідно до їх особистих заслуг у почтовій праці. Нові апліканти муситимуть переходити іспити, що стверджували б їх здібності на дану посаду.

ЗМАГАЮТЬСЯ ГОЛОВАЧІ.
НЬЮ ЙОРК. — Посадник Нью Йорку Ля Гвардія почав поліцаїв, щоб вигнати робітників Пі Ей Дубаю, які пішли валити поромну стацію на 92 вулиці. Валения зарядив міський комісар департаменту будови, Мозес, з яким посадник Ля Гвардія у безстанній суперечці. Посадник каже, що він не має нічого проти валения, однак не так нагло. Треба наперед повідомити людей і дати їм час приновитись до цієї зміни в комунікації.

ЗІБРАЛИ ВЕЛИКІ ПОДАТКИ.
ВАШІНГТОН. — За підсумками департаменту фінансів, за останній фінансовий рік американський скарб зібрав \$3,520,000,000 усях податків. Від 1921 року це найвища сума, яку скарбові, шляхом податків, вдалося зібрати. Однак з цієї суми тільки 40% припадає на доходи податки. В 1929 році доходи податки виносили 79% усієї суми. Зате в 1934 лише 30%. Взвзяши це під увагу, можна твердити, що всежтаки економічне життя йде до кращого.

КАРАЮТЬ П'ЯНИХ ШОФЕРІВ.
НЬЮ ЙОРК. — Суд покарав трьох підпитих шоферів по \$100 кожного. Коли адвокати хотіли боронити їх, суддя відмовив, що п'яні шофери є загрозою модерного міста. Вони наражають на небезпеку втрачати життя, або окаячення, невинних прохожих, серед яких є батьки і матері численних родин.

ПОСУХА І ЗНОВ ПОСУХА.
ШКАГО. — Центральні стейти знов навістила посушна спека. Пересічна температура виносить 100 до 105 ступнів Фаренгайта. Терплять від неї стейти: Небраска, західня Айова, північне Місурі і Канзас. У меншій мірі терплять околиці стейти Обоз Дакот, Монтана, Вайомінг і Тексас. Посуха накілає теж великої втрати в стейті Ліноуйс, бо губернатор цього стейту телеграфічно звертався до Рузвельта по допомогу для потерпілих від посухи.

КАЖЕ ЖІНКА ВІДВАЖНИЦІ.
ГАЛІВУД (Каліфорнія). — Метач ножиб, Стів Клемент, який упродовж довгих років грав у фільмах ті сцени, де кидалось у людей ножами, сказав, що жінки такі відважніші від мужчин. «Скажи жінкам, що робити, і вони слухаються не зробиють», говорив Клемент. «Зате мужчини питаються, розпитують, а відкції, коли навіть зрозуміють, про що йде, починають вагатися».

НИНІ МОЛОДЬ НЕ ТА, ЩО КОДИСЬ.
ГАВОРТ (Нью Джерсі). — Пожарний комісар Гвілер заявив, що нині молодь є захоплена іншими мазовартними справами і має мало почуття суспільного обов'язку. До якого висновку він прийшов шляхом обсервацій, що коли жовірна сторожа трубить, або дзвонить на тривогу й скликає людей іти рятувати горючі ліси, молодь відстається від цього й не поспішає на рятунок. Колись було інакше.

СПРАВЛЯЮТЬ УРОДИНИ КОНЕВІ.
БРУКЛІН (Нью Йорк). — Урядовці і розвозники молока компанії Бордена справили коневі Блекі 21-літні уродини. Ювілят упродовж 15 літ вірною працював для компанії й що ранку сім днів у тижні розвозив сплячим людям молоко. Ні одного дня він не був відсутній від праці, ніколи не страждав і ніколи не домагався підвищення платі. За що вірну працю тепер справили йому ювілей і дали... один лень відпочити. Та найбільше врадувало Блекія це, що ветеринарі ствердили, що він іще може працювати до 30 року життя. Блекі знає добре, що йому грозить, коли узнають його нездатним до праці.

ОДНИМ СМЕРТЬ, А ДРУГИМ ЖИТТЯ.
ГРЕНД АЙЛЕНД (Небраска). — Страшна посуха зі спеком, що вбила сотні тисяч рійних тварин, з другого боку дала життя двом гусьткам, які без цієї спеки ніколи б не побачили світ. Стара гуска, захопившись кліщами про контролю уродин, покинула своє гніздо, в якому знесла передатим семеро яєць. Та під впливом гарячих проміннів сонця яйця випалили самі і з двох випалилися здоровенькі гусьтка.

ХОТІВ ПЕРЕКУПИТИ СУДДЮ.

У Вильні арештовано Йосифа Адамовича, відомого промисловця і військового будівельного доставця, що хотів перекупити слідчого суддю сумою 100 тисяч зл., щоби припинив докодження проти нього. Адамовича обвинувачують у зловживаннях при доставках до військової сотки тисяч золотик.

БУРЕВІЙ У БЕРЕЖАНЦІНІ.
Через Нараїв і околиці Бережанського повіту переїхала буря, що спричинила великі шкоди. Вирвані з корінням природою дерева перервали проводи телефонічної лінії, а рівночасний град вибив озимину, гречку, конопі й ярину на кількадесят відсотків.

ВОДА ЗАБРАЛА СТОЛИЦЮ.
Над столицєю турецької Вірменії, Ерзерум, обірвалася хмара й повин змила майже ціле місто з лиця землі. Недалеко Ерзерум є пара Арапат, на якій, як каже Біблія осів був колись по петюпії ковчег Ноя. Він був би й тепер пригдася.

РІДКИЙ ЮВІЛЕЙ.
Ціла Голандія святкує 90-ті роковини уродин рибалки Яппа Бена, що впродовж своєї 75-літньої рибачької кар'єри врятував життя 400 людям. У його честь рійнів голандський уряд видати поштової значки з портретом ювілята.

ВАЛИТЬСЯ СИНАГОГА.
У Володимирі на Волині є старинна синагога, побудована тому кількадесят літ. Перед кількома днями, коли синагога була переповнена людьми, завалилася в ній частина стелі і стін. Завдяки винятковим обставинам обійшлося без жертв у людях, бо тільки кілька осіб погинуло.

ЗА БАТІГ — СМЕРТЬ.
В Блажовій, пов. Раців, Юзеф Лях у сварці з Яном Кондолом за аналіз батіг у бідом Кондолом ударом мотиги в голову. Лях засудили на 2 роки в'язниці.

ЛЮБОВНА ТРАГЕДІЯ.
В Ярославі пострілявся тяжко в голову молодий помічник оператора кіно «Палас», Хвалек, наслідком нещасливої любові до 18-літньої доньки свого хлібодавця. Перезвезений до шпиталю бореться зі смертю. Коли його мати прибігла до мешкання дівчини і почала робити їй докори, зворушена дівчина вистрілом з револьвера відбрала собі життя.

ВЧОРА ПАВЛИНА, СЬОГОДНІ ПАВЛО.
До уряду цивільного стану в Пекорах на Швейцарську зголосився 20-літній Павлина Слєтївнй й зажадала зміни свого дівочого імені й назвища на мужеське, бо лікарі ствердили, що в її організмі мужеські прикмети переважують над жіночими. Слєтївнй жде невеличка операція, до якої вона вже вже виступила не тільки формально, але й фактично як Павло Слєта.

КОРАБЕЛЬ РОЗІРВАВСЯ НА ДВОЄ.

На Дунаю коло Відня річний корабель «Він» (Відень) наїхав на філяр моста й розпався на двоє. Пішов відразу на дно. З 22 матросів 3 врятували.

„СТШЕЛЬЦІ" ГУЛЯЮТЬ.
В Ходачковицях, пов. Тернопіль, склалася 30. травня ц. р. на весіллі господаря Осипа Крета жаклива подія. 22-літній Юліан Недошитко сидів у саді з місцевим солтисом та оповідав йому про свої переживання в тернопільській слідчій в'язниці; він пішов з в'язниці, в якій просидів 7 тижнів за якийсь непорозуміння з членами місцевого „Стшельца" та з поліцією. Тоді три осібники, озброєні в багнети й тупі знаряддя, напали на нього, та в звірський спосіб наблизи, завдаючи йому смертельні удари багнетами. На крик солтиса збіглися люди, які відвели побитого в безнадійний стан до шпиталю в Тернополі. На другий день хорий під пристроєм зівнав, що побила його члени місцевого „Стшельца" Юзеф і Богдан Шкодинські. Оба вони шлезли з села. Недошитко по тяжких муках помер 10. червня. Його поховали при великому здвигі народу. Дивне, що поліція не арештувала досі душогубів.

ЗМІНА НАЗВИ БІЛОРУСЬКОЇ АКАДЕМІЇ НАУК.
Дотеперішню назву найвищої білоруської наукової інституції на советській Білорусі „Білоруська Академія Наук" переіменено на „Академію Наук Білоруської Соціалістичної Советської Республіки".

ЖЕРТВА СКАЖЕНОГО ПСА.
На вулиці Варшави повився скажений пес і покусав кільканадцять осіб, м. ін. 20-літню Анну Олендер. Лікар, що дав їй першу поміч, радив їй, щоби піддалася охоронному щепленню у державному заведенні гігієни, однак пацієнтка злегковажила собі його остерогу. По якомусь часі вона дістала атаки скаженнини і, переверзена до шпиталю, померла.

УБИВ ШОБОВНИКА СВОЄЇ ЖІНКИ.
В Станіславові убив слюсар Кароль Вілк залізничного рійсника Франца Скоморовського, що залицявся до його жінки. Шобовника арештували.

ЗАГАДОЧНІ ПОЖЕЖІ.
Львівська „Жвіта" повідомляє, що в Белчині занотовано впродовж двох останніх тижнів кілька пожеж жидівських забудовань, яких причина покищо невідома. В Корчмині коло Угнова згорів один жидівський дім, а коли його власник, Аксельрад, перенісся до другого жидка, Дайтшера, погоріла і його хата. В Крєвниці погоріли забудовання трьох жидівських родин, у Махнівку в одній і тій самій хвилині повстав пожеж у забудованнях одного жидка й у дворі. Слідство поліції не вияснило покищо причини тих пожеж.

ЖЕРТВА ВЕЛИКОДУШНОСТІ.

Народний учитель Роман Кульмагичський (правдоподібно український засланиць) у Середній під Ледзюж, рятуючи потапаючого жидка Натана, сам потонув.

ЗАМКНУЛИ ОСТАННЮ ЦЕРКВУ.
У місті Волчанськ (70 км. від Харкова) замкнули останню місцеву церкву. Претекстом до замкнення церкви послужило те, що місцеве населення взяло дуже масову участь у богослуженні на ц. р. Великодні. Замкнення останньої церкви зробило на населення дуже велике враження. Багато людей прийшли під зачеплену церкву, молилися та плакали. Влада після замкнення церкви постановила обстрігти відправ священників.

Останніми часами відчувастись значний еміст релігійности серед молоді, яка щораз численніше бере участь у богослуженнях.

ЖАХЛИВІ ВІДНОСИНИ НА ЗАКАРПАТТІ.
Як повідомляє чеська преса, в селі Солянці на Закарпатті вмерли на шкарлатину 36 дітей. Їх батьки не мали грошей на ліки і про випадки пошести не повідомили навіть санітарної влади. У зв'язку з тим чеська преса зазначає, що на Закарпатті гинуть тисячі дітей з голоду на нужди.

ОЗВІРЦІ НАПАСНИКИ.
Підчас пожежі загоріли Івана Демчука в Гаях Дітковських (пов. Броди) 3 осібники, узброєні в криси, напали на Еву Полецю. Один з напасників старався й вилотмити золоті зуби, а другий, прикладивши нападений крик до грудей, домагався видачі грошей. Напасників сположили люди, що бігли до пожежі.

БАЦІЛІ І РОЗВІД.
Лондонський мешканець Джордж Вайл подав у суд розводу з скаргою з мотивом, що хоч він жонатий уже кілька літ, його жінка не дозволила йому ні разу поцілувати себе. Вона присагала йому, що любить його, але має відразу до цілування. Вона попросту дістає дрижачки на думку, що при кожній цілуванні перебираємо мільйони бациллі. На суд Вайл заявив: „Якби я згодився перед кожним цілуванням на дезинфекцію, то жінка імовірно згодилася би на цілування, але ви самі розумієте, пане суддя, що так жити не можна". На це жінка йому притадала, що не перед шлюбом заявила йому про свою відразу до цілування і що навіть перед шлюбом не дозволила йому на це ні разу. — „Це правда — говорив чоловік — але я гадав, що це комедія для жокетства, яка лицько марешевий, а не жіночий". На остаточний запит судді, чи ладні Вайл де змінить свого погляду на цілування, вона відповіла, що ні, оді суддя протолосив розвід, зазначаючи, що хоч гігієна велика річ, то не вільно покинутуватись на неї надаремно.

ПІД ПОЛЬСЬКИМ КНУТОМ ПРАЦЮЮТЬ ЗА ДВАЦЯТИЙ СНИП

КАЛУШ (Галичина). — Кореспондент „Діла" пише, що в часі жнив підляють наші селяни, головію з гірських сіл Калущини, на пільній роботі до фільварків переважно на Поділлі. Умови, на яких їх приймають до праці, є просто жахливі. Праця від раннього ранку до пізнього вечора за двацятий, а то й 24-тій сніп, і крім цього т. зв. „дніви", тобто 5 до 6 днів взовсім безплатної праці для працівників. В додатку т. зв. „жерони", тобто ті, що заключають умови з фільварками в імені своїх односельчан, побирають від них по 2 злоті. І це все за марних 150 кг. до 250 кг. зерна, що їх такий селянський робітник заробить за цілі жнива на українських ланах, що їх посідають польські чи жидівські дідачі. „Діло" пише, що цікаве те, що тими страшними відносинами, супроти яких панцизніанні бліднуть, не зацікавився досі ніхто, ніяка влада, зокрема інспекторат праці.

У РУДЕЧЧИНІ, ДЕ ДІЛАСЯ СЕЛЯНСЬКА КРОВ, НІБИ УСПОКОЙЛІСЬ.
ЛЬВІВ. — Польські офіційні звідомлення подають, що на терені кривавих селянських страйків у Рудеччині мав став спокій. Пільні робітники дістають підвищену платню та приступили до праці. Сезонні робітники з Сянжиччини, що їх спровадили дідачі як страйколомів, відіхали додому.

НАЗНАЧЕНО АП. АДМІНІСТРАТОРА ДЛЯ ЛЕМКІВЩИНИ.
ВАРШАВА (Польща). — Подають з Риму, що папа заіменував апостольським адміністратором Лемківщини станіславського архієпископа о. Якова Медвецького.

ПОЗНИКАЛИ УКРАЇНСЬКІ ВІВІСКИ З КРАМНИЦЬКОСІВ (Галичина). — Позникали з крамницької Косів українські вівіски. Тепер нема вже ні одної. Казала їх познимати польські поліція за доручення польського старорства. Українці відповіли на це тим, що вивіски, що тепер немає не буде вже такою українця, що замість купувати у своїй крамниці чи кооперативі, пішов би до чужої.

ОТЦІ ДОМІНІКАНИ І ЛЮБОВ БЛИЖНЬОГО.
ЛЬВІВ. — „Діло" доносить про парцеляцію ґрунтів оо. домініканів. Парцелюють маєток Зарудці на лінії Львів—Жовква. До парцеляції призначено коло 840 моргів орної землі й сіножатей. В оголошенні про парцеляцію зазначено, що купувати землю можуть тільки римо-католики. „Діло" додає, що дивним видається таке зарядження, бо оо. домінікани не повинні, здається, робити рійниць між ближніми, або хоч католиками, бо ж це звернене головно проти українських селян, що там живуть і, як відомо, є греко-католики.

ВІДЧИТ У КОРОЛІВСЬКИМ ІНСТИТУТІ.
ЛОНДОН. — Укїбуро подає, що в Королівському Інституті Міжнародних Справ відбувся виклад проф. Р. Смаль-Станько на тему „Змагання національностей у СССР". Присутні були спеціально запрошені члени Інституту. Згідно зі статуту Інституту, виклад мав строго довірочний характер.

НИВ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ВОЄВОДИ.
ЛЬВІВ. — Польська преса подає, що новим тернопільським воєводою буде Альфред Біанк, адвокат у Лодзі, що був підчас війни очільник асютантом генерала Різза-Сміглі. Д-р Біанк працює в Бережані, де чинив гімназію. З українського боку знають про нього тільки те, що володіє добре українською мовою.

ОТ РАЗ ЗГОДА!
ЛЬВІВ. — „Діло", яке, як відомо, пропагує українсько-польське зближення, вийтиє у числі з 7. липня б. р. — пустокою. Сконфісрована ціла вступна стаття. На першій і другій сторінці видно велику білу пляму.

БАНДЕРУ І ТОВАРИШІВ ВІВЕЗЛИ.
ЛЬВІВ. — Засуджених у недавньому львівському процесі С. Бандеру, Е. Качмарського, Р. Мигалю та І. Малюпу вивезли до варшавської в'язниці, відкля їх порозсилають до інших карних заведень.

ВЖЕ І КООПЕРАТИВНІ СВЯТА ЗАБОРОНЯЮТЬ.
ЗБРАМІ (Галичина). — Дирижний Союз Кооператив у Збрани підготував на день 5. липня кооперативне свято, причому зі святкуванням 10-ліття повитого кооперативного осеревка. Зновити роблемо перешкоди з відступленням площі на свято. А коли вже була площа, польська влада не дала дозволу на свято, бо, мовляв, „не можна ручити за публічний спокій".

АНАЛФАБЕТИЗМ У СССР.
МОСКВА (Росія). — Рада народніх комісарів та державна влада наказали професійним співкам 1936—1937 р. нарочиті писемна один мільон неграмотних та півтора мільона аналіфбетних.

ГРАБНИКОВА ЛІСНА ГОСПОДАРКА В СССР.
МОСКВА. — „Правда" подає у вступній статті опис грабункової лісної господарки в Советах: Майже ціле доріччя горішньої Воли є безлісне. Те саме дється над Дніпром, де вирубують ліси без плану, а нових дерев не садять.

ДАДІ ДЛЕТЬСЯ КРОВ.
МАДРИД (Іспанія). — Горожанська війна пожежає з кожним днем білих жертв. Бомбардують міста, затоплюють кораблі. Заворухення в по цілм краю і всюди длеться кров.

"СВОБОДА" (LIBERTY)
 FOUNDED 1893
 Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
 Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
 at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
 Edited by Editorial Committee.
 A Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
 on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
 Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
 Адреса: "СВОБОДА", Р. О. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ГУЛЯЙПОЛЕ В АМЕРИЦІ

Хто був на рідних землях у часах останньої революції при відбудові української держави, чи хоч тільки добре вчитувався в історію тих днів, знає, яким великим нещастям була для нас махнівщина, себто та отаманія, що не вміла й не хотіла підпорядкувати себе вищій справі. Знаємо добре, скільки потерпіла ідея нашої державности через тих гуляйпільських „народоловців“, що говорили про нарід і його добро, а на ділі думали тільки про задоволення своєї розперзаної амбіції. На жаль, ці „леньколюбці“ ще не перевелись. Навіть тут в Америці маємо деякі „окази“ з тих недавніх часів. Цеж вони деклямують про будьякій нагоді про те, як то вони кров проливали за Україну, щоб такою деклямацією прикрасити або удокументувати свої демогагічні вчинки чи виступи. Бо чи не переконуємося на живих примірах, що наші гуляйпільські „демократи“ продовжують і в Америці давню роботу, „освідомлюючи“ наш нарід на гуляйпільський лад у такий спосіб, що самі ніколи не беруть ніякої участі в змаганнях нашої імміграції до об'єднання наших сил, до створення дійсної авторитетної сили, і хоч самі нікого не слухають та нікому не повинуються, зате приписують собі право покликати інших до відповідальности, чи накидати іншим свій світогляд чи свій спосіб підходу до розвязки громадських справ. А хто не хоче терпіти такого розкладу і розбиття в громадській житті, ні теж освідомлюванню народу на гуляйпільський лад, то цей уже „брехун“, „фашист“ чи „безхарактерний“. Крім цього маємо ще чисто галицьку гуляйпільську породу. Ось таку собі дрібненьку і мізерненьку. Скопить десь-там хтось ізза плота і гавкне про свою „безкорисну“ працю для народу та про „великі пейди (платні)“, тих, що при жолобі, цитуючи заразом як на сміх, і Франка. А прецінь якраз Франко бичував отих паршивеньких „народоловців“, що то свому рідному на кожному кроці випомінають той цент, який він заробляє за свою працю і через те не раз змушують навіть і таких робітників, як Франко, йти у найми, часто навіть до ворогів, щоб заробити на життя. А крім цих є ще в нас і люди „титоловані“, теж з Гуляйполя. І є генерали, чи там полковники та сотники — теж з Гуляйполя. Як відомо, в революційних часах хлопчачки, що мали по 20 років, ставали і полковниками, бо саме молодий вік і назва „соціаліст-революціонер“ вистарчали часто на такий великий аванс. Були поправді між молодими з високими титулами люди поспівати, хоч і не мали відповідної військової чи якої іншої освіти. І тих нарід цінить. Але велика їх частина спасала Україну „мітінгуванням“ і інтригуванням. І такими мітінгуваннями й інтригуваннями осталися вони і на імміграції — в Європі чи в Америці. І ось ця вся гуляйпільська збиранина, про яку ми згадуємо, не може походити й тут в Америці з тим, що в нашій громадській житті мусить бути якийсь авторитет, якийсь провід і якась спільна програма позитивної громадської праці. І тому намагається анархізувати наше життя/

Ральф Урбан.

ПРОТЕКЦІЯ

Альбанський міністер освіти сидів при своїй дипломатичній столиці до писання й уже третім наворотом читав якийсь лист. Видно було по ньому, що не міг на щось рішитися, але вкінці переміг себе й натиснув дзвінок. Увійшов секретар.

„Саме дістав я листа від давнього свого друга“, заговорив міністер довірою. „Пише мені, щоб я зробив щось для його сина. Хлопець дуже здібний і є одним із найліпших учеників гімназії, але нічого не орієнтується в математиці. Батько сподівається, що ти зможеш примістити його в одному банку, одначе з причини недостаточного з математики буде це зовсім неможливе. Розумієте?“

Секретар мовчки потакнув. Міністер говорив далі:

„Як знаєте, в мене ніякої протекції. Але цей одиникий раз може булоб можна спитати професора математики, чи той ученик не міг би дістати хоч достаточного. Очевидно, все це треба зробити без ніякого натиску з нашої сторони.“

„Добре, ексцеленціє!“ Секретар уклонився, зазначив собі щось у записнику й зник.

Пів години пізніше подзвонив до гімназії, бажаючи говорити з професором математики.

„Тут міністерство освіти“ говорив, „Річ у вашім ученику, що зветься Фріц Гук. Пану міністрові булоб дуже мило, якщоб він дістав з математики достаточного.“

„Так — але...“

„Це приватне бажання ексцеленції?“

Професор завагався.

„Чи це конче мусить бути достаточного? Ученик рішуче не заслугоє...“

Секретар перервав зимним тоном:

„Якщо вам, пане професоре, це не на руку, то очевидно я зараз про це повідомлю ексцеленцію.“

„Алеж, ні! Ради Бога, ні! Очевидно, що хлопець дістане своє достаточного. Прошу передати пану міністрові мій сердечний привіт.“

УКРАЇНА В ГОСПОДАРСТВІ СССР.

Чому Росія — „біла“, „червона“ чи кожною іншою барвою може походити з утратою кожною іншою своєю провінцією, але буде за всяку ціну намагатися удержувати Україну в своїх руках?

Часто у нас це пояснюють вродженим імперіалізмом російського народу, що війнами збудував свою великодержаву. Але це пояснення не повне. Відома пригода, яку оповідав прихильник українського руху, славнозвісний польський професор „Бодуен де Куртене“: У Варшаві перед війною 1914 року якийсь замузаний москаль у личаках показував пальцем на поляків, що ходили вулицями міста, і гордо пояснював своїм товаришеві — „Це, — мовляв, — теж наші піддані“.

Психологія психологією, але треба мати на увазі в першу чергу господарські інтереси держав і народів.

Недавно в Росії вийшла книжка І. Лещинського „Републики та області в советській експорті“. Автор-книжки наводить числа, що дають добре пояснення, чому Москва так дорожить своїм пануванням на Україні. На жаль, автор цієї цікавої книжки, що вийшла 1935 р., подає числа тільки починаючи 1932-гим роком. Але й ті числа дуже багато промовляють про господарські відносини між Україною та Росією.

Лещинський пише, що за планом комуністичної влади вага України в господарстві СССР має бути зменшена. Так, 1937 року Україна має постачати 55.8% сирого заліза, 48% вугля, 47.4% залізної руди, 36% тракторів, 60.1% паротягів, 48% кальцінованої соди і 60.1% манганованої руди з усієї кількості цих матеріалів і виробів на цілий СССР.

Чи вдасться комуністам здійснити свій план, не знаємо. В кожному разі, з наведених чисел видно, що навіть при планованні зменшенні питомої ваги українського господарства в господарстві СССР: майже половину або й більше матеріалів і фабрикатів тяжкої індустрії має давати Україна. Деж діває Москва ці багатства, що бере з української землі? Лещинський показує, що велику масу цих сирих

продуктів вивозять за кордони СССР. В роках 1931 і 1932 маса вивезених з України товарів творила в процентах супроти експорту СССР такі числа:

	1931	1932
Залізна руда	100%	100%
Манган	19.5%	7.4%
Вугля	91.4%	97%
Содопродукт	80.2%	89.7%
Скло	37.2%	45.2%

З продуктів харчування — цукру вивезено 1931 р. 100% (значить, цукор вивезли тільки з України), а 1932 р. вивіз українського цукру творив 76.8% супроти цілодержавного експорту. Щоб уявити собі грошову вартість експорту з України і ту масу товарів, вивезених з України, можемо взяти числа у тій самій книжці Лещинського.

Вивезено на суму (в мільйонах золотих рублів) з України:

Хліборобські продукти	1931	1932
(збіжжя, мука)	176,204	63,384
Звірята, птиці	16,623	12,351
Цукор, консер-	73,713	20,638

Зниження експорту цих продуктів з України в 1932 р. пояснюється страшним голодом, що настав через руйну господарства примусовою колективізацією. Це мусить признати й Лещинський.

Експорт вугля з України дає такі числа (в тонах), 1922 — 272,000, 1932 р. — 1,718,000, 1933 року — 1,384,000 тон. Навіть за страшного голоду в Україні 1933 р. Україна давала 41.8% усього експорту збіжжя цілої советської держави.

Чи може Росія відмовитися від такого джерела прибутків, як Україна? Експорт з України — це головна підйома російського великодержавництва. В. А.

ДЕСЯТЬЛІТТЯ „ПРОСВІТИ“ В ХАРБІНІ

Дня 14. липня ц. р. минуло десять років, відколи на Далекому Сході, в столиці нової держави, Манджу-Кю (Манджурія), в Харбіні, повстало українське освітнє товариство „Січ“, яке 30. грудня 1928. р. прийняло назву „Просвіта“, й від 14. липня 1930. р. вважається філією львівського матернього Товариства.

Це подія для нашого національного життя дуже цікава, а для наших емігрантів, що їм доводиться проживати далеко від рідного краю — незвичайно важна.

Манджурія, Амур, Зедений Клин — слова, які тепер часто стрічаються по наших часописах. Алеж чи всі ми уявляємо собі, куди занесла життєва хвиля наших людей, як далеко сягнуло вже наше українське слово?! Подумати, що сам Сибір — цеж простір, що від цілої Європи куди більший, а українці вступили поселитися вже скрізь у південній частині Сибіру, здовж граничної лінії, що відділяє Сибір від посілостей перських, китайських... Гляньте, будь ласка, на „Карту України й сумежних країв“, карту, що її уклали й видали В. Кубійович і М. Кулицький. У правому кутку цієї карти вгорі намальовані довгою лінією від

Каспійського моря по Тихий океан землі, що їх заняла українська колонізація — на них своєю сильною рукою працює в поті чола український хлібороб, там скрізь лунає українське слово!

Почали переселюватися наші люди на далекій Схід з початком 80. рр. XIX. а, й за час 1883—1928 перейшло їх туди поверх пів мільйона. Були це, здебільша, українці-селіяни з Лівобережжя. Найбільш їх осідало над Амуром. Цю країну назвали „Зеленим Клином“, а дехто звав її ще й „Зеленою Україною“. Той „Зелений Клин“ має 1½ мільйона км. простору, на якому проживає поверх мільйон людей, а з них 48% українці. Є округи, де українців є поверх 50%, а так буває їх скрізь дуже великий відсоток. Займається там українське населення здебільша хліборобством, пацінцтвом, рибальством, городництвом. До війни були там свої організації (театер), але 1914. московська влада їх порозв'язувала. Затє після революції 1917. р. закипіло тут національне життя. Появилася багачко товариства, повстала своя преса, школа, утворюється своя окрема політична організація. В допомогу місце-

вому населенню стають галицькі й буковинські українці, що перебували тут на засланих або в полоні.

Та коли 1923. р. тут владу захопили московські більшовики, українські організації наче мітлою змело... Більшовики заповіли буди 1932. р. українізацію українських округ, почали навіть видавати український часопис, але властиво тут життя замерло. Українських діячів більшовицька влада винищила. Та дехто з них знайшов притулок у сусідній Манджурії, здебільша, в Харбіні, де й так проживало доволі українців, тих, що служили при колишній російсько-китайській залізниці.

В Харбіні живе тепер до 30,000 українців. Не всі вони свідомі. Багато тягне московську руку, ще більше таких, що, мовляв, „моя хата з краю“. Тут перехрищувалися раз-у-раз впливи білих і червоних москалів, і ці впливи некорисно відбивалися на місцевому українстві. Відповідно до того, як китайський уряд ставився до „білих“ чи „червоних“ москалів, трактували й українців, та на всякий спосіб — неприхильно. Ось мали, наприклад, українці в Харбіні величавий „Народний Дім“, де була від 1917. р. українська середня школа — та китайці 1923. р. українцям його забрали. Тим більша заслуга тої громадки людей, що не залкалася московських і китайських переслідувань і створила десять років тому, під американським прапором, „Січ“. Зорганізували це товариство колишні українські військові, — алеж завдання товариства були культурно-освітні. Тимто два роки пізніше основники й перемінили назву „Січ“ на „Просвіту“. А в статуті вже виразно говорилось, що Товариство має „всіма засобами, моральними й матеріальними, працювати на національному ґрунті для розвитку української культури та в першу чергу для просвіти українства на далекому Сході“. Є це товариство — загально-українське й на це вказує вже й сама рада товариства, що складається з українців-емігрантів із різних українських земель: голова — Іван Паславський, галичанин із Дрогобиччини, колишній Український Січовий Стрілець, секретар — Іван Світ (із Лівобережжя), скарбник — Павло

Яхно — з Правобережжя. В цьому дусі йде ціла робота товариства, в цьому дусі виходять видання товариства, в цьому дусі редагують часописи (спершу „Листи з Далекого Сходу“, тепер „Манджурський Вістник“, що виходить під редакцією Івана Світа вже від 1933. р.). А праця „Просвіти“ взагалі дуже різнородна: просвітні (Сходина, курси, школа й т. д.).

Ясна річ, що виследи цієї праці були ріжні; відповідо до того, яке взагалі було становище українців у Харбіні, вони були то кращі, то гірші. Та з утворенням самостійної Манджурії (1931) праця пішла скоро вперед. Нова влада віддала українцям „Народний Дім“, де помістилися всі українські організації й товариства, між іншим і „Просвіта“, українці відібрали свою церкву від москалів, почала працювати політична організація „Прометей“ і т. д.

Відітхнула теж і „Просвіта“, що сильно звернула тепер свою увагу на молоді, для якої зорганізувала „медіану школу“, та на організацію жіноцтва. Нема ділянки культурно-освітньої праці, деб не проявила своєї діяльності харбінська „Просвіта“, від 1930. р. — філія нашої львівської „Просвіти“, якій вона сама, добровільно підпорядкувалася, визнаючи велику вагу нашого товариства й розуміючи, в дусі своїх основників-військових, яке велике значіння має здисциплінованість і в культурно-освітній справі!

Коли мати на увазі десятилітню працю товариства, зложеного з невеликого гуртка людей, для яких віра в краще майбутнє народу є всім — то вона, як на невеликі сили, велика: 250 сходин, 31 культурно-національних свят, 250 рефератів, 4 курси українознавства, 1 курс бібліотекарства, не говорячи вже про те, що ми навели вгорі.

З десятиліттям харбінської „Просвіти“ бажаємо й якнайкращих успіхів у праці, а всім татамшнім просвітнім діячам із широким дусом бажаємо, щоб у них ніколи не погасала та віра, з якою станули вони до праці, та щоб той вогонь, з яким вони працюють, обхопив усю загнану в Манджурію українську еміграцію й перекинувся на Зедений Клин, що стогне під більшовицьким ярмом, та щоб освічував усі українські землі!

Леон Андор.

ПОДРУЖЖЯ З ЛЮБОВИ

Лист д-ра Камертона до приятеля.

Дорогий Вальтере!

Подаю тобі з приємністю до відома, що нарешті вдалось мені знайти захист у тихій подружній пристані. Моя наречена це справжній янгол, якого Бог попросту прислав мені з неба. Попросту аж дивно, що я раніше з нею не зустрівся. Повір мені, дорогий друже, що за такою жінкою тужив я ціле життя. Вона не має великої музичної освіти, навіть не радо розмовляє на музичні теми, але вона відчуває та переживає музику тілом і душею, тишиться, плаче і терпить при цьому. Її душа це ще невикористана цілина для музики, яму шойно треба добути з глибини. Я сам займаюсь її освітою, постаруюсь їй зробити благородною, щоб вона була музикальною, чуливою дружиною.

Я, річ ясна, познайомився з нею на концерті. Я сидів на своєму звичайному місці і прислухувався у піднесеному настрою музиці Бетовена, аж нараз зовсім випадково звернувся увагу на свою сусідку. Була це гарна, молода блондинка, дуже гарно збудована. Вона

II.

Лист Ел до приятельки. Дороженька Китті!

Дякую тобі щиро за побажання! Так, остаточно і я теж! Що ти скажеш на це? Само собою, що з Фріцом все скінчене. Не можуж на нього чекати вічно. І так я вже жертвувала для нього половину своєї молодости. Мій теперішній наречений д-р Камертон, професор музики, дуже приємний молодий чоловік, що мене попросту обожає. Я дістала якось вільну карту на Бетовенівський концерт і там ми познайомились дуже дивно, зовсім випадково.

Я мала на собі нові черевички, які купила того самого дня за 30 шилінгів у Врани. Той холенний купець вмовив у мене, що на нозі дуже добре лежать мені черевички на одно число менше і вечір вони тиснули мене страшенно. Коли на сцені грали Бетовена, я переконана страшною мукою. Я ледве стримувалась від болю, вся викривилась, мало не плакала. Мені стало легше аж тоді, коли я стягнула черевички і поставила їх під крило. У тій самій хвилині мій сусідчомуся подивився на мене. Я страшно, розуміється, засоромилась і почервоніла аж по самі вуха, але він якось так дивно усміхнувся і сказав тихенько:

— Ви не потребуєте зовсім соромитись, прошу пані! Мені теж уже траплялось, що від музики сльози появлялись

в моїх очах.

На перерві він підійшов до мене, а після концерту сказав, що мене вівдведе до хати. Взів авто і був такий тактовний, що за весь час, як ми їхали, ані разу не згадав про мої черевички.

За якийсь час ми заручились.

Карло, як я вже тобі сказав, прегарний хлопець. Має він тільки одну хибу — задурений у музиці! Він вічно і всюди говорить тільки про музику і це трошки нудне. Я вже відучу його від цього пошлюбі. За тиждень наш шлюб. Маю у проект запрошувати до себе деяких знайомих і приятелів на „коктейлі“. На ці вечори приготую якнайкращі грамофонові плити до танцю, головню джез. Сподіваюсь, що ти теж прийдеш.

Цілую тебе міцно Еля.

Перекал. а. 6.

ЗМІСТ 7-го (43) ЧИСЛА „РІДНОЇ МОВИ“

І. Огієнко: Розвій літературної мови на увазі знання письменників. І. Шклянка: Канадська часописна мова, школи від мовного хлясу в Канаді. І. Огієнко: Наука про рідномовні об'язки. Відомий Катехизис Б. Коблянського. „Слово про Ігоря полк“ С. Гордицького. Гр. Домашовець: Мова переліт о. Ю. Кий: Привітання в Микливі в Бистрому Турнацького повіту. В. Багачкий: Наша спільна мова, оповідання. С. Черкаський: Наша терпіння, 8. Серед малечі. Розділ для самоуків: Початкова Граматика української літературної мови „Рідне Слово“. Рідномовні заняття. Допис прихильників рідної мови. Скалярна біографія. Від Редакції: в Адміністрації. Адреса „Рідної Мови“: Warszawa IV, ul. Stalowa 25. м. 10. Передадта 2 дод. річно.

В ДНІ

ДАРДАНЕЛІ.

Вслід за підписанням морського договору, що його цими днями довершено у швейцарському містечку Монтре...

Після програної у світовій війні антанта заборонила Туреччині узброювати цей пролив.

По 18 роках турки згодилися знов свої права до Дарданелів. Однак замість узброювати їх, не питаючись інших, вони вибрали мирний шлях...

Москва називає це великою перемогою московської дипломатії. Безперечно, це частинна перемога Москви.

У зв'язку з тим насуваються ще такі думки: Якби в 1918—1920 році наша армія була пішла на Одесу; якби над Чорним морем зробила базу наших операційних ділань; якби наша дипломатія була повела належну політику в Англії, Франції й інших побідних державах...

ЯКБИ...

У зв'язку з тим насуваються ще такі думки: Якби в 1918—1920 році наша армія була пішла на Одесу; якби над Чорним морем зробила базу наших операційних ділань; якби наша дипломатія була повела належну політику в Англії, Франції й інших побідних державах...

ПОЗІРІ НА ВУНСАКЕТ, Р. АЙ., І ОКОЛИЦЯ. ПОЗІРІ ЗАХОДАМИ ПАРОХІАЛЬНОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛ. ЦЕРКВИ СВ. АРХ. МИХАІЛА В ВУНСАКЕТ

ДРУГИЙ ПАРОХІАЛЬНИЙ ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 26-ГО ЛИПНЯ (JULY) 1936 РОКУ

НА ВЛАСНІЙ ПЛОЩІ, В ЛІСКУ, КОЛО ЦВИНТАРЯ.

Початок в годині 1-шій пополудні.

Буде грати українська музика. Будуть смачні перекуси та всякого роду напитки. Хто купив білет, нехай буде прийнятий на пікнік.

Увага! Якби падав дощ, пікнік відбудеться в наступну неділю. ЗА УРЯД ЦЕРКОВНОЇ ГРОМАДИ. Росиф Ходоровський, предс.; Пилип Стойко, кас.; Олександра Косач, секр.

були вгору, в чому помагалиб їм хмари повстанців, якби... і т. д.

Та ми до цього не були собіні. Не дописали ні верхи, ні низи. Але від того часу минуло 16 літ. Мільони наших людей агнули не на дурно.

Знають це й москалі. І тому так завзято стараються кидати нам колоди і на цьому нашому шляху. Та думаємо, що їм не повезе, бо й у Туреччині знайдуться у слушний час люди, що поглянуть на справу і з другого боку...

ВІЛЬНА ЧИ БЕЗВІЛЬНА ЛЮДИНА?

Губернатор стейти Індіяна, Мек Хот, сказав про републиканського президіяльного кандидата Ландона, що він є „людиною, яка дуже податлива на впливи сильних умів і сильних індивідуальностей“.

Люди, що сліпо йдуть за ледею інших, сильніших характерів, роблять відемне вражіння. Для таких людей наша мова навіть має велике число згрядливих назв, як „ганчірка“, „митка“, „помело“, „пйоннок“, „хвіст“ і т. п. Такі люди не здатні виконати в життю якихось більших завдань, бо все їх хтось від цього відтягне.

Наскільки в цьому правди, тяжко сказати. Бо хоч дотепер Ландон не дав яскравих доказів, що він є сильна індивідуальність, то з другого боку, стоячи у проводі стейти Канзас, він дав багато доказів, що він є сильна індивідуальність, то з другого боку, стоячи у проводі стейти Канзас, він дав багато доказів, що він є сильна індивідуальність...

Сильна людина не боїться чужих рад. Вона має власні погляди на життя і ті погляди вона врядигоди доповнює чужими добрими порадами. І коли вона не приймає насліпо чужих рад, то теж насліпо не відкидає тих, що їх вважає розумними.

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ

ФІЛЯДЕЛЬФІІ І ОКОЛИЧНИХ УКРАЇНСЬКИХ КАТОЛИЦЬКИХ ГРОМАД

ЗАХОДАМИ ПАРОХІЙ, БРАТСТВ І ТОВАРИСТВ

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 26-ГО ЛИПНЯ 1936 РОКУ

В SCHUETZEN (ШЦЕН) ПАРКУ ВЕСТ ФІЛЯДЕЛЬФІА

САВТ 83-ТА ВУЛИЦЯ ТІНІКЕН ЕВНЮ.

ВСТУП ДО ПАРКУ ЗА ТИКЕТАМИ. ТИКЕТА МОЖНА ДІСТАТИ ВІД ВПРЕП. ОО. ПАРОХІВ І МІСЦЕВОГО КОМІТЕТУ УКРАЇНСЬКОГО ДНЯ.

ПРОГРАМА СВЯТА:

- 1. Точно в 11-тій годині перед полуднем Соборна Служба Божа, яку відправлять в парку Священники з околиці, Підчас Служби Божої Святочне Слово. 2. В 2-гій годині пополудні Контест хрїв: Філядельфія, Френкфорд, Честер, Бриджпор, Кемден і Кліфтон Гайтс. 3. Від 3-тої години пополудні Змагання Мячевих Дружин.

Ми певні, що отце церковне та народне свято випаде як найкраще, бо знаємо, як наш нарід на чужині дорожить своєю молодіжю. Щиро просимо все українське громадянство Філядельфії і околиці, всіх що вірні своїй Церкві та українській ідеї, приложити всіх широким змаганням, щоб цей Український День випав величаво, як що до числа учасників так і настрою.

На випадок дощу це свято відбудеться в галі в парку, яка помістить понад два тисячі осіб. Прихід зі Свята призначений для нашої Української Вищої Школи в Стемфорді.

Головний Комітет Українського Дня.

По ближчї інформації просимо писати до секретаря: Стефан Олесь, 521 Вест Местер вулиця, Філядельфія, Па.

КОНГРЕС УКРАЇНСЬКОГО ВИСОКОШКІЛЬНОГО СТУДЕНТСТВА НА ЗАКАРПАТТІ

В днях 27 і 28. червня ц. р. відбувся в Ужгороді величавий Конгрес Українського високошкольного студентства з нагоди 15-літнього існування Союзу Підкарпатських Українських Студентів в Празі.

Дня 27. червня — студентська делегация під проводом д-ра Стефана Росохи навідала губернатора Закарпаття, греко-католицького єпископа, директора А. Волошина, д-рів Бряжайків і представила їм соціальне положення українських студентів.

Тогож дня в 4 год. по обіді відбулися Загальні збори Союзу Підкарпатських Українських Студентів в Народнім Домі „Просвіта“. Збори мали академічний тон, були ділові і дуже живі. Голова М. Небесник, подаючи звіт діяльності, зазначив, що виділ Союзу працював скромно, не для реклами і старався виховати своїх членів в дусі українського націоналізму, який ясно виявився вже в 1930 році. Від тоді всі члени Союзу змагаються дотримуватися ідеології українського націоналізму.

Сильна людина не боїться чужих рад. Вона має власні погляди на життя і ті погляди вона врядигоди доповнює чужими добрими порадами. І коли вона не приймає насліпо чужих рад, то теж насліпо не відкидає тих, що їх вважає розумними.

Новий виділ Союзу П. У. С. складається: голова Ю. Кене, студ. прір. наук; секретар І. Долина, студ. прав; скарбник М. Родак, студ. техн.; культ. референт Е. Кузьмін, студ. техн.; соц. реф. А. Кукуч, студ. прав; бібліотекар Л. Бреза, студ. філос.; протокол. положення українського народу на всіх українських софії; члени: І. Кошав, студ. землях. Члени Союзу і його філос. О. Скальний, студ. Філії працювали коло свого техніки. Ревізіяна комісія: д-р

С. Росоха, інж. А. Гелетка, інж. В. Бора.

Дня 28. червня в 11 год. відбувся у великій салі Народнього Дому „Просвіта“ з великою участю українського громадянства Ювілейний Конгрес українського високошкольного студентства. Конгрес відкрив і привітав учасників, голова Союзу П. У. С. Юрій Кене і запропонував вибрати головою Ювілейного Конгресу д-ра С. Росоха, за його заслуги в студентській і громадській житті. Під бюрою оплесків перебрав предсідництво Конгресу д-р Росоха і вівзав Конгрес віддати честь померлим членом Союзу. Потім пропонував вислати привітні телеграми: губернаторові Підкарпаття, як символів української влади, Центральному Союзові Українських Студентів за кордоном, Українській Студентській Репрезентації у Львові, Укр. Студ. Репр. у Чернівцях, Укр. Студ. Національній Репр. у Києві і всім студентам на Україні, що боряться з окупантом, червоною Москвою.

Потім були реферати, і ухвалено такі резолюції: 1. Протестуємо проти політичного „русинства“ та централних урядів, як авторів його. Теж саме відноситься до нашого духовенства, яке пішло їм на службу зо своєю „Недблею“. 2. Протестуємо проти партійницького та політичного розбиття й так досить не сконсолідованого українського Закарпаття. 3) Домагаємося, щоб автономія була негайно переведена в цілості і щоб до автономної території Закарпаття були взяті й землі з. зв. Східної Словаччини, заселені українцями. З переведенням автономії домагаємося, щоб усі дотепершні державні маетки були передані автономному Закарпаттю для власної розпорядимости. 4. Домагаємося, щоб уряди були обсаджували виключно українцями і категорично домагаємося, щоб знання української мови було першою умовою у прийнятті до урядів.

А) Культурно-національні:

1. Домагаємося, щоб в усіх урядах, культурних та ім подібних інституціях, уживалася тільки українська мова.

2. Домагаємося, щоб з наших шкіл була усунена винародовлююча система навчання, а замість неї жадаємо, щоб в наших школах велося навчання в чисто українському дусі.

3. Домагаємося, щоб українська гімназія в Берегові зсталася так, як вона є, і щоб були заложені нові українські гімназії в Севлюші і Букові.

4. Домагаємося заложення в Ужгороді українського університету, або перенесення Українського Університету з Праги до Ужгороду.

5. Домагаємося, щоб Краєвий театр давав українські пєси і тільки українською мовою, бож інституція, яка має бути носієм культури на Закарпатті, не може бути інакшою, лише українською.

6. Протестуємо проти денационалізації українського населення на Пряшівщині; домагаємося для Пряшівщини повного розвитку.

7. Домагаємося, щоб духовні семінарії виховували дорост духовенства в національним українським дусі.

8. Остерігаємо наше старше громадянство перед всякими спробами порозуміння з москвофілами. Заявляємо, що на ніяку угоду не погодимось, а колиб така сталася проти нашої волі — будемо її всіми силами поборювати. Угода з москвофілами значить розбиття українських сил і викликання незгоди між українцями.

Б) Політичні:

1. Протестуємо проти політичного „русинства“ та централних урядів, як авторів його. Теж саме відноситься до нашого духовенства, яке пішло їм на службу зо своєю „Недблею“.

2. Протестуємо проти партійницького та політичного розбиття й так досить не сконсолідованого українського Закарпаття.

3) Домагаємося, щоб автономія була негайно переведена в цілості і щоб до автономної території Закарпаття були взяті й землі з. зв. Східної Словаччини, заселені українцями. З переведенням автономії домагаємося, щоб усі дотепершні державні маетки були передані автономному Закарпаттю для власної розпорядимости.

4. Домагаємося, щоб уряди були обсаджували виключно українцями і категорично домагаємося, щоб знання української мови було першою умовою у прийнятті до урядів.

5. Домагаємося допани і признання як державними так приватними інституціями нашого законом признаного національного жовто-синього прапору.

В) Соціальні:

1. Стверджуємо жаліве соціальне положення українського студентства, тому звертаємося до українського загалу з отсими домаганнями: а) щоб утворено Товариство допомоги українському студентству, яке виборолоб на краєєих, окружних, міських урядах та інших інституціях регулярне та систематичне у-порядкування студентських стипендій та підпор; б) щоб звернено більшу увагу на студентське життя і в час прихорджено йому на поміч.

2. Домагаємося виписання заграничних стипендій теж від міністерства шкільництва для українських студентів.

3. Протестуємо проти несправедливого поступовання краєвого уряду при розділюванні краєвих підпор супроти українського студентства, яке дістає все меншу суму ніж москвофільське студентство.

Г) Спортивні:

Домагаємося від компетентних чинників, щоб була звернена належна увага на дощільне фізичне виховання українського доросту, починаючи народними школами, виключно в користь українського народу.

Мусій Степанчук.

ЖАР ЛІТА

Ой, жарко, жарко сонічко гріє, А ще жаркіше серденько тліє. Сонічко гріє — живна насилі, Серденько тліє — люди збідніли. Сонічко пражить — живна минають, А рідні люди хліба не мають. Живна зібрани хміжї татарі: Облоси й стєрні кістми зорали, Кістми зорали, кровю зросили, Трави скопили, хати спалили, Діточкам нашим жарко лишили.

Ой, жарко, жарко сонічко гріє, А ще жаркіше серденько тліє. Серденько тліє, плаче, виліває, Що в рідних селах жах, смерть гуляє.

Ой, жарко, жарко сонічко пражить, Сумую думу серденько важить, Жалісно наша душа ридане, Що хміжа орда степом гуляе, Що рідні живи, дачи плодючі, Плодом годують племя гадюче.

Ой, літо Боже горить, аж пріє, А серце з жалю болить і маліє. Літєчко Боже горить, палає, А земля з неба дощу благає.

Ой, жарко, жарко сонічко гріє, Опісля грізно буря повіє; Повіє буря, град-туча плає, А чей гадюче племя пропає.

ХТО МАЄ КАЛЕНДАРІ У. Н. СОЮЗУ З РОКІВ ВІД 1896 ДО 1910?

Проситьсь про це повідомити редакцію „Свобода“ „S V O B O D A“ 81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

УВАГА!

НЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯ! ЗАХОДАМИ С. Г. Д. 5-ГО ОКРУГА В НЮ ЙОРКУ, Н. Й.

УВАГА!

СІЧОВЕ СВЯТО

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 26-ГО ЛИПНЯ (JULY) 1936 РОКУ

В ГАРНІЙ ПРОСТОРІЙ ПАРКУ BELVEDERE PARK, NORTH BEACH, L. I., N. Y.

ПАРК ОТВОРИТИ ВІД 10-ТОЇ ГОДИНИ РАНО. ВСТУП 50 ЦЕНТІВ

На великій парковій галі буде пригравати першорядна орхестра рїжнородні танці, Шановні Громадяни! Союз Гетьманців Державників запрошує всіх на цього річне Січове Свято, яке відбудеться в вище згаданім парку. На це Свято запрошуємо багато чужинців, які все радо відвідують наші підприємства.

У програму Свята входять: 1) Пластові вільноручні вправи, військові марші й дефілада перед Громадянством. 2) Полеве Богослуження. 3) Змагання спортивців боксерів. 4) Всякі несподівані забави та виступ танцюристів. 5) Загальна велика фотографія, яку вилшемо до краю для піднесення духа нашої молодіжї.

У краю такі свята забороняють, а тут ніхто нам не забороняє, тому прихордіть всі й інших клічте, беріть з собою дїтей хай себе захоочують до мілїтарних організації і пластового руху в Америці. — За добру забаву ручить

Старшина С. Г. Д. DIRECTION TO THE PARK: — FROM NEW YORK: Take I. R. T. Subway to Grand Central or B. M. T. Subway to Times Sq. Change to Flushing Train and get off at Junction Blvd. Station. Second Ave. "L" to 57th Street Sta., change to Flushing (Wilets Point) get off at Junction Blvd. Sta., then take Street Car running to North Beach. Car stops in front of the Park. FROM BROOKLYN: All trains to Queensboro Plaza Sta. and change to Flushing Train. Get off at Junction Blvd. Sta., then take Car to North Beach. FROM ASTORIA: Take Bus from Ditmars Ave. (Subway Sta.) to 94th Street, then walk two blocks.

УКРАЇНСЬКІ КАТОЛИЦЬКІ ГРОМАДИ ДОЛІШНОЇ ОКОЛИЦІ ТВЕРДОГО ВУДГА

П'ятий Український День

ЛЕЙКВУД (LAKEWOOD) ПАРКУ (при пенсильванській дорозі 4. 45, між HOMETOWN і MANANOU CITY) В НЕДІЛЮ, ДНЯ 26-ГО ЛИПНЯ (JULY) 1936 РОКУ.

ПРОГРАМА:

- 1. Кожне авто при вступі до парку дістає картку (tag). Ця картка дає право вступу до парку й інших пагород. 2. Кожний громадянин і громадянка являються в парку з відзнакою Українського Дня. — Ці відзнаки можна набути в місцевих комітетах. 3. В 11-й годині з'являється Архидієцья Служба Божя, котру відправляє Ієр. Ексцеленція Преосвященній Констанции при співучасті доколичного духовенства в головнім парковім павільйоні. — Службу Божу співатиме всім злученим хором з околиці. — Після цієї святої служби Ієр. Преосвященства. 4. В 3-тій годині пополуноді концерт народних пісень у парковім горділі на підданстві (Bandstand). — У концертній виступі участь хори зі: Шаповалів, Меліорів Гайів, Мавит Кармелів, Сентрелів, Мейсидів, Фрексидів, Сейнт Клар і Мексидів. 5. В 6-тій годині вечір танків в парковім саді. — Вступ вільний. 6. В 8-тій годині вечір забави й танців в головнім парковім саді. — Вступ 35 центів. — Воробель і його родичів бачити приправатиме до танців. — Українські й американські танці.

Дохід зі свята призначений на нашу Епархіяльну Вищу Школу в Стемфорді. В ШКОЛІ НАША БУДУЧІСТЬ! — У ЄДНОСТІ НАША СИЛА!

Головний Комітет Українського Дня надіється, що наше громадянство, зблизька й здалека, масово прийде на це наше п'яте церковно-народне свято, щоб своєю присутністю висловити, що всім нам лежить на серці добро нашої молоді та будучини нашої Церкви на американській землі. Сердечно запрошуємо всіх наших земляків на П'ятий Український День і до всіх кличемо: До милого побачення в Лейквуд Парку!

УВАГА! НЬЮ ГЕЙВЕН, КОНН., І ОКОЛИЦЯ!

ЗАХОДАМИ ПАРОХІЇ СВ. АРХ. МИХАЙЛА І ВСІХ ЗЛУЧЕНИХ ТОВАРИСТВ І СЕСТРИЦТВ а саме: Бр. св. Арх. Михайла; Тов. Українська Січ; Тов. Любов, від. 370 У. Н. Союз; Черв. Хреста, від. 19 ОДВУ, і Сестр. Неп. Зач. Преч. Діви Марії

ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 26-ГО ЛИПНЯ (JULY) 1936 РОКУ В ARBEITER MAENNER CHOR PARK, ORANGE AVE., W. HAVEN, CONN. Початок в год. 12-тій вполудне. — Вступ до парку 25 цент. Запрошуємо Нюгевенську громаду і околицю до численної участі. За добру забаву і чесну обслугу ручить — Виконний Комітет. 169-71

УВАГА! РОЧЕСТЕР, Н. Й., І ОКОЛИЦЯ!

ЗАХОДАМИ ТОВАРИСТВА ВІЛЬНИХ КОЗАКІВ відбудеться ОСТАННІЙ ЦЬОГО СЕЗОНУ

ВЕЛИЧАВИЙ ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 26-ГО ЛИПНЯ (JULY) 1936 РОКУ В SEA BREEZE GROVE PICNIC GROUNDS № 2.

Запрошуємо українців з Рочестер і околиці численно прийти на цей пікнік. Просимо членів і не членів, котрі мають автомобілі, щоб зіїхались коло товариського дому при 102 Joiner St. на пів до першої години пополуноді, щоб точно в першій годині звіттай вийхати гусакком на призначене місце. Через тріфлік червоного світла замовлена поліція всіх разом перепроводить. — Комітет. 171

УВАГА! БЕТЛЕГЕМ, ПА., І ОКОЛИЦЯ!

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА В БЕТЛЕГЕМ, ПА. влаштує

ВЕЛИКИЙ ФЕСТИН

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 26-ГО ЛИПНЯ (JULY) 1936 РОКУ В WILLOW PARK, BUTZTOWN, PA. Перекуси. Зимні напитки. Добра музика. Чесна обслуга. Вилон Парк є доложений 3 милі на північ від Бетлегем в місточку Буцтаун. Число дороги 22. Комітет. 171

Два товариші пили в салуні. Один каже: — Коли я випю собі, то я на все здатний! — Так? — дивується другий — то заплати за нас обох!

панування над нашим народом. Ці слова, що сказав Мащак і інші підсудні, будуть горіти смолоскипом та освічувати шлях наостаючим поколінням та вказуватимуть їм, куди вони мають йти. Ця героїчна постава наших революціонерів-націоналістів викрала теж соромом не тільки ворогів, але і наших домашніх "братів" молоді, всяких соціалістів і радикалів, всяких унітаристів та інших угдовців, що хотіли революційно-націоналістичні змагання за всяку ціну обкидати болотом. Вони відмовляли революціонерам не лиш героїзму, але навіть розсудку та розуму. А тепер виявилось, що ті "молоді люди розумніші та краще знають свій обовязок від усіх "філософують їх радикалів". Ми, націоналісти, є дуже і оді з цієї героїчної постави підсудних у львівському процесі. Ми вже не даємо збаламутити всяким панкам від різних інтернаціоналів. Ніхто нас не заверне зі шляху, вибраного націоналістами. Бо цей шлях є також шляхом Шевченка і Франка. Ми, хоч далеко від рідних земель, можемо ріжними спо-

собиами помагати визвольним змаганням свого народу. Ми можемо збирати жертви на визвольну боротьбу, на інвалідів, на політичних в'язнів, в'язних, яких недавно судили у Варшаві та Львові. Вони заслуговують на те, щоб їм "помагати. Вони жертвують далеко більше від нас. Тих мук, що вони зносять у в'язничих тюрмах, навіть не можна прирівняти до тих пару доларів, що ми їх тут збираємо на ріжні цілі. Ми можемо їм помагати при кожній нагоді і коли буде в нас досить витревалости та доброї волі, то ми можемо їм звідси подати навіть велику поїмч. Хочу тут згадати, що, йдучи за тою радою, гості на весіллі в гом. Шунянів, що віддавали свою доньку за члена ОДВУ, М. Боднара, зложили від себе жертву на політичних в'язнів. Після заклику гом. Н. Давискиби та гом. Захарчука присутні зложили такі жертви: Е. Роконитець \$5; по \$1: М. Боднар П. Боднар, Г. Бойко, Н. Давискиба, П. Мороз, С. Сенчук, А. Захарчук; по 50 ц.: В. Мороз, С. Ярош, С. Кучер, С. Гаврилюк;

по 25 ц.: Я. Дудаш, А. Ребещкий, Е. Ціроф. Поза весіллям зложили на ту саму ціль по \$1: С. Сухецкий, Н. Мельник і М. Ничай. Всіх грошей зібрано \$17.75. Н. Давискиба. ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. На читальню "Просвіти" в селі Ожанна. На руки українських громадян зі села Ожанна, пов. Лежайськ, які нині перебувають в Америці, наспіло писемь, підписане парохіальним урядом, виділом читальні "Просвіта", як теж кооперативною "Згода" в селі Ожанна, в якому вони просять американських українців поміч. В тому письмі вони кажуть: "На пограниччю східної і західної Аглицини, майже над Сіном, дежить село Ожанна. Убого воно. Земля диха, самий пісок, тай тої мало. Зарібків ніяких. Ожанна, яка заселена переважно українцями, з малою домашньою поляків, сусідує по часті з польськими селами. Вона має свою стареньку церкву, має кооперативу, що міститься в маленькому домику, має читальню "Просвіти", що ще не має свого власного дому. Молодь рветься до праці. Рада би давати представлення, концерти і т. п., та нема власної хати. Дім просвітанський для нас коначний, та власними силами в теперішніх часах ми не вміли його вибудувати. Одинокою надією для нас є Ваша поміч. Дорогі Браття! Поможіть нам, просимо... Бог сторицею Вам нагородить. Жертводавці ми оголошено в часописах і скільки разів поглянемо на вибудуваний дім, наше серце все буде дивотуряти: Честь і слава українській еміграції в Америці!" Українські односельчани з Америки відгукнулись на ці слова — і перевели між собою збірку. Жертвоували такі особи: по \$5: І. Федірко, А. Коза. По \$3: І. Кашицький, по \$2: І. Шегда, І. Береска, Анна Діаівота, Л. Гвоздєвський, Софія Підгірна, П. Маліндевич, О. Броско, А. Сіменчук, І. Дуда; Катерина Ярш \$1.50; по \$1: О. Йордан, М. Сосновий, А. Мелєник, А. Гарпуль, В. Білокур, Д. Козель, П. Феник, М. Підгайний, М. Волос, А. Коритко, А. Мокрецька, М. Наконечний, А. Шегда, П. Соха, І. Сімен, Т. Струс, Г. Держак, І. Федун, А. Цеглярська, М. Дідух, О. Федірко, К. Мукашів, Л. Масура, П. Валханус, Волф, Д. Шелева, І. Швєць, І. Соха, Т. Федусь, Укр. Клуб. Марія Суходольська 75 ц.; по 50 ц.: В. Дикий, І. Ценкій, С. Чернецький, Е. Барзік, Катерина Олеска, М. Манзіяк, Н. Н., І. Гришко, М. Мокрецький, В. Чорнєвський, М. Желяско, П. Прус, І. Струс, М. Дубійський; Г. Муха 45 ц.;

Ю. Коваль 40 ц.; С. Рудий 50 ц. По 25 ц.: П. Філіп, М. Дикий, А. Коваль, М. Гораль і М. Коритко. ФАРМИ В СТЕАТІ НЬЮ ДЖЕРЗІ. 85-АКРОВА ФАРМА, земля чиста, дуже урожайна, 5 акрів ліса, ласовисько, вода сад, гарний цюгаричний абір, Дім і забудування дуже добрі, машинерія, 14 ланних коров, 2 коні, кури, безрогої. Ціна \$6,000, платити \$2,500. 34-АКРОВА ТИРНА ФАРМА, земля дуже урожайна, 3 акри ліса, оочений сад, гарний дім і дуже гарні забудування, машинерія, 2 корови, кури, качки, безрогої. Ціна \$4,800, платити \$1,800. 25-АКРОВА ФАРМА курча і огорожена, земля чорна, засаджена на ріжкою городиновою і 6 акрів соляної кукуради, потік, дім 6 кімнат новий, 3 причини нагоді потреби готівку продается за \$2,350, готівку платити \$1,350. 30-АКРОВА ПРЕГАТНА ФАРМА, 1,200 стів фронту при поперитій дорозі, в дім 7 акрів ліса, земля рівна в аквалішній, оочений сад, новий дім 7 кімнат, забудування, близько великого міста, 2 бовни до залізничної стації, 38 миль від міста Нью Йорку. Продается за ціну, можливу \$3,850, готівку платити \$1,850. Огляньте ці фарми і переконайтеся, як можемо добре і корисно їм поміч. Маю великий вибір ФАРМ до продажі ріжних і в стеаті Нью Йорк, а то: фарми з шим уладженням і худобою від \$1,500 і вище, з малими вплатами, на котрих виразу можете мати гарний прихід. 169-71 TONNELE FARM AGENCY, 151 Tonnele Ave., Jersey City, N.J. Бюро отворене кожного дня від 7. рано до 9. вечір, в неділі до 2. пополуноді.

ПОЗІР! БАЛТІМОР, КОРТИЗБЕЙ І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!

ЗАХОДАМИ КОМІТЕТУ НЕСЕННЯ ПОМОЧИ ВИЗВОЛЬНИ БОРОТБИ В РІДНІМ КРАЮ — приготується

ВЕЛИЧАВИЙ ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 26-ГО ЛИПНЯ (JULY) 1936 РОКУ НА ШОСІ П. МИХАЙЛА Т. ДМИТРІВ.

Троєк п. І. Любунця буде возити всіх людей. Перший троєк виїде з Кортзебу в год. 11. перед полуд. з Чорч Стр., відтак приїде на Вулф Ст. коло церкви, в год. 12-тій, а опісля заїде на Годсон Ст. коло п. Йосифа Приймака в годінні 12:30.

Українці з Балтімор! Визвольна боротьба вимагає від нас поміч. Щоб не бути позади інших місцевостей, зійдіться на повиче назначений день і покажіть, що і ми вміємо підперти справу визвольну. Вєсь дохід призначений виключно для той цілі, то є визвольну боротьбу. Тож ще раз запрошуємо всіх українців з Балтімор, Кортзебей і околиці. За веселу забаву ручить 170-1

ПОЗІР! ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ., І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!

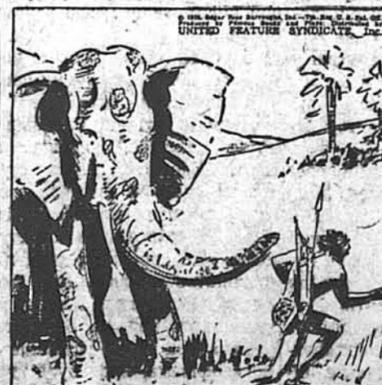
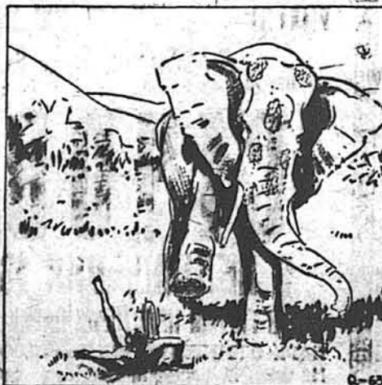
УКРАЇНСЬКИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ ДЕМОКРАТИЧНИЙ КЛУБ влаштує

ДРУГИЙ ВЕЛИЧАВИЙ ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 26-ГО ЛИПНЯ (JULY) 1936 РОКУ В УРАЇНСЬКІМ ПАРКУ 766 STATE STREET, ПЕРТ АМБОУ, Н. J.

Початок в годінні 4-тій пополуноді. — Вступ 25 цент. На цей пікнік запрошуємо всі місцеві і з околиці українські організації і громадянство до численної участі. На пікніку приправатиме першорядна музика п. Михайла Майка з Пасейку, Н. Дж. За добру і чесну обслугу ручить — Комітет. 171

БЛИЗНЯТА ТАРЗАНА.

З малою фляшчиною в руці чарівник Інтамо закрадався до вогню, над яким висіли горшки зо стравою. Це були харчі, що варилися для в'язнів. У фляшчині була страшна отруя, яку Інтамо задумував успаити непомітно до страви, щоби потруїти білих хлопців. "Тарзан помер, тепер згинуть його приятелі", він приговорював собі.

Одначе Тарзан ще був не помер. Бадю, чорношкірий післанець, що завів його в Долину Смерти, занадто поспішився з вісткою про його смерть. Коли скажений слон підняв ногу, щоб роздавити Тарзана, в останньому моменті він виховзувся наче вуж і заки слон опустив свою величеську ногу на землю, Тарзан стояв уже на ногах.

Ще раз зіврався Тарзан і з цілої сили подався в напрямі дерева, що недалечко від них стояло. Йому блиска гадка: а-нуж йому вдасться добігти до цього, ще заки слон знову вхопить його трубою. Зручність Тарзана була трохи здиувала слона. Дотепер зід його могутньої ноги ще ніхто не вирвався.

Та довго слон не надумувався. Побачивши, що Тарзан утікає, він подався за ним, щоб його дігнати. Не звертаючи уваги на свою скалінену ногу, Тарзан гнався мов вітер. Та з такою скорістю гнався за ним теж слон, який був рішєний за всяку ціну дігнати свою жертву. Це були перего-ни двох титанів.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ПОШУКУЮ СІДЛЬНИКА до туртового імпортового бізнесу, з готівкою \$1,000.00 до \$2,000.00. Великі зиск. Зголоситися негайно до: 170-1 НАШ БАЗАР 151 Avenue A, New York City.

ДВО-ФАМІЛІЙНИЙ ДІМ, 60x100, гараж на 2 авта, місячного ренту \$80, замінюю за фарму, Голосіться і виішити англійською мовою до: S. SHULEM, 218-12 — 112 Avenue, QUEENS VILLAGE, L. I.

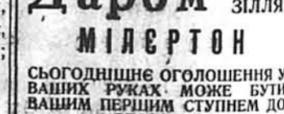
3 ПРИЧИНИ СТАРОСТИ українські безлітні люди хочуть продати 150-акрову ФАРМУ при стеатів дорозі, новий дім на 8 кімнат, який коштував \$5,000, забудування, 2 ставні, молочарня, курники, добра земля, ліс, річка з рибкою, корови, коні, кури і безрогої. Ціна \$6,500. Голосіться до: 168-70-1 NICHOLAS LAGODA, 32 Pitt Street, New York, N. Y.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР 321 E. 18th STREET, between 1st and 2nd Avenues, NEW YORK, N. Y. Tel. GRAMERCY 5-2410. Урядові годінні: рано від 10 до 12. вечір від 6 до 8, а в неділі рано від 10 до 12.

НАЙКРИШЕ КОПИ, НЕ ТРАТЬТЕ НАШІ Даром пробка МІАЕРТОН ЗІЛЛЯ

СЬЮГОДНІШНЄ ОГОЛОШЕННЯ У ВАШИХ РУКАХ МОЖЕ БУТИ ВАШИМ ПЕРШИМ СТУПІНЕМ ДО ЗДОРОВ'Я. Хочемо, щоб найбільше людей пізнали це лікоче, зальне, которе доконало таких чуж і неугах шауна, речотвину і владу парок. Одна Велика Коробка \$1 доставляє майже на цілий місяць поміч для найкритше хорого. Спеціальна офєрта читачам "Свободи": [ ] \$1.00 за одну коробку Міаертон. [ ] \$1.50 за дві коробки Міаертон. [ ] \$3.00 за три коробки Міаертон. Питайте за владу Міаертон у вашій сусідній аптеці, а як там його не мають, то пишть до: J. S. MILLER, Inc., Dept. U., P. O. Box 628, Newark, N. J. Потребуємо агентів.

ПЕТРО ЯРЕМА УКРАЇНСЬКИЙ ПОТРЕБНИК

ЗАНІМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В БРОУК БРОУКЛІН, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ 129 E. 7th STREET, NEW YORK, N. Y. Tel. Orchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE (cor. E. 185 St.), BRONX, N. Y. Tel. Ludlow 4-2568.